

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мария Анастасова Семерджиева, дм,
Декан на Факултет по обществено здраве, Медицински университет-Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Спешна медицина“, професионално направление 7.1.Медицина

Автор: д-р Кирил Тодоров Атлиев

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Тема: „Оптимизиране дейността на спешно отделение на УМБАЛ "Св. Георги" гр. Пловдив“

Научен ръководител: проф. д-р Стоян Миланов, дм – Национален консултант по спешна мемдицина, Началник на Клиника по анестезиология и интензивно лечение, УМБАЛСМ „Н. И. ПИРОГОВ“

ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕДУРАТА И ДОКТОРАНТА

Представеният комплект материали на електронен носител е в съответствие с изискванията за придобиване на ОНС „Доктор“ според Закона за развитие на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ).

Д-р Кирил Тодоров Атлиев се дипломира като магистър по „Медицина“ в Медицински университет –Пловдив през 1991 г. През същата година, започва работа като завеждащ селска здравна служба с. Войнягово Карловска област.

Има дългогодишен професионален опит в областта на хирургията. От 1996 г. до 2010 г. работи като ординатор в хирургични отделение на общинска болница гр. Карлово, МБАЛ „Пловдив“ и УМБАЛ „Св. Георги“- гр. Пловдив. От 2010 г. до момента работи като началник на спешно отделение на УМБАЛ „Св. Георги“ -гр. Пловдив.

Във връзка със заеманата управленска позиция и необходимостта от по широки познания в областта на мениджмънта д-р Атлиев е обогатил своята квалификация с магистратура по „Здравен мениджмънт“.

През годините е придобил три специалности: обща хирургия (1998 г.), гръдна хирургия (2002 г.) и спешна медицина (2017 г.), което го характеризира като един висококвалифициран специалист в областта на медицината.

След успешно издържан конкурс от 2017 г. е назначен за асистент към катедра „Урология и Обща медицина“ при Медицински университет - Пловдив. Осъществява академична и преподавателска дейност със студенти от специалност „Медицина“ .

Член е на Български лекарски съюз, Съюз на учените в България.

Владее свободно руски и английски език.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТИКАТА

Дисертационният труд на д-р Атлиев разглежда актуални проблеми свързани с оптимизирането на дейността и организацията на работа в звената за оказване на спешна медицинска помощ. Изборът на темата е особено подходящ в период, в който се търсят решения за подобряване на ефективността в този сектор на здравеопазването при съблюдаване на редица ограничения: гарантиране на качеството на здравните грижи в условия на спешност, индивидуален подход към пациентите и т.н.

Демографските промени свързани със застаряване на населението водят до значително увеличаване броя пациенти на звената за спешна помощ през последните години. Освен това благоприятният изход за пациентите в спешно състояние зависи в най-голяма степен от своевременността и качеството на медицинското обслужване. В тази връзка осигуряването на спешната медицинска помощ за населението трябва да е основен приоритет на всяка държава. За съжаление сме свидетели на съществено разминаване между търсенето и предлаганата помощ. Изискванията, които обществото поставя пред спешната медицина, не винаги могат да бъдат изпълнени. Съществуват някои ограничения поради необходимост от разширяване на компетенциите на медицинските специалисти чрез осигуряване на непрекъснато обучение, обновяване на

здравните структури, допълнително преразпределение на финансовите средства за спешната помощ и др.

Натрупаните с годините нерешени проблеми на спешната помощ оказват влияние от една страна върху липсата на удовлетвореност на пациентите и от друга върху недостатъчната мотивация на медицинските специалисти да работят в тази сфера на здравеопазването. Ситуацията в страната ни доказва необходимост от предприемане на спешни мерки по отношение оптимизирането на дейностите свързани с осигуряването на спешна медицинска помощ, което прави изключително значим и актуален настоящият дисертационен труд.

ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд съдържа 241 стандартни страници и е онагледен с 8 фигури, 28 диаграми и 4 приложения.

В структурно отношение трудът включва 6 глави: увод; литературен обзор; цел, задачи, материали и методи; анализ на предизвикателствата пред работата в спешните отделения; оценка на материално-техническо осигуряване, организационно и функционално устройство СО на УМБАЛ "Св. Георги" гр. Пловдив; оптимизация дейността на спешно отделение на УМБАЛ "Св. Георги" гр. Пловдив; изводи, препоръки и приноси; библиография и приложения.

Дисертационният труд започва с увод, в който д-р Атлиев поставя значимостта на избраната тематика и необходимостта от нейното разработване. Следва литературен обзор, чиято структура съответства на концепцията на дисертацията, разработена от автора. Използвани са 244 литературни източници, от които 18 на кирилица и 226 на латиница. Литературните източници обхващат периода от 1991 г. до 2017 г.

Направен е изчерпателен исторически преглед на развитието на спешната медицина, който представя необходимостта от създаването на спешните болнични отделения. Разгледани са задълбочено предпоставките, довели до нарастване на обема дейности и натовареността на спешните отделения. Систематизирани са основните предизвикателства, които развитието на съвременното общество

поставя за разрешаване пред управлението и организацията на спешното отделение.

Литературният обзор като съдържание, логическа структура и позовавания категорично показва познанията, възможностите и уменията на докторанта да работи с научни източници, да ги анализира критично, да обобщава и да формулира изследователски цели.

Във втората част са формулирани ясно и точно основната цел и задачи на дисертационния труд. Целта е фокусирана върху оптимизирането на организационния модел на диагностично-терапевтичната дейност в Отделение по Спешна медицина при УМБАЛ „Св. Георги“ – Пловдив.

За реализирането на поставените задачи са обособени две групи логически единици:

- **Пациенти**, преминали през Спешна медицина при УМБАЛ „Св. Георги“ – Пловдив – проучването е репрезентативно. Обхванатите единици на наблюдение (555 бр.) в тази целева група са подбрани чрез метода на случаен подбор.
- **Медицински специалисти**, работещи в Спешна медицина при УМБАЛ „Св. Георги“ – Пловдив. По своя характер проучването на медицинските специалисти е изчерпателно - анкетираны са всички 70 служители на отделението към момента на изследването.

Мащабността на проучването гарантира много добра представителност и значимост на получените резултати.

Техническа единица на наблюдението е отделението по Спешна медицина при УМБАЛ „Св. Георги“ – Пловдив.

Използвани са **разнообразни изследователски методи**:

- *документален метод* – проучено е в исторически аспект въздействието на различните процеси, характеризиращи развитието на човечеството върху структурата, организацията и вида на системата за оказване на спешна медицинска помощ; анализирано е съдържанието на нормативните документи, регламентиращи организирането и провеждането на спешна медицинска помощ в ОСМ.

- *сравнителен документален анализ* на материали и резултати от научни проучвания, свързани с анализ на организацията на спешната медицинска помощ, описани в световната научна литература и България.
- *анкетен метод* – за целите на изследването са изготвени три специфични въпросника. Проучени са удовлетвореността на пациентите от приема и оказаната им помощ в СО и тяхната информираност относно здравословното им състояние. При медицинските специалисти въпросите в анкетата са насочени към ресурсното осигуряване, организацията на дейностите в СО, готовността за действия при извънредни ситуации, сгурност и безопасност на медицинските специалисти.

При обработката на данните са приложени адекватни статистически анализи.

В глава „**Анализ на предизвикателствата пред работата в спешните отделения в България и света**” са обобщени компетентно и задълбочено основните групи предизвикателства, в зависимост от провокиращия ги фактор: пациенти; структура и материално-техническа база на отделенията; организация на извършваните в СО дейности и координация с останалите структури на лечебното заведение и ЦСМП; подбор и квалификация на медицинския персонал; медицинско осигуряване при крупни инциденти, бедствия, аварии и кризи.

Добро впечатление прави онагледяването на резултатите след статистическата обработка на събраните данни. Това прави анализът и интерпретацията на резултатите по-достъпни и осигурява възможност за съпоставимост при бъдещи аналогични проучвания.

Глава пета „**Оптимизация дейността на спешно отделение на УМБАЛ "Св. Георги" гр. Пловдив**” представя конкретните дейности, свързани с реорганизация на отделението и тяхното влияние върху удовлетвореността на пациентите от СО. Този оригинален подход на изследване осигурява обективна оценка на взетите управленски решения. Получените резултати биха били отправна точка при

подобряване на организацията на работа в спешно отделение, както и при планирането на информационни и образователни програми.

Установени са съществени разлики в мнението на изследваните пациенти по признака местоживеене. Налице е аргументирано съществуващ и все още нерешен проблем в приема и обслужването на пациентите, които живеят в селата. Необходимо е задълбочаване на следдипломната подготовка на медицинските специалисти от спешен сектор за работа с различни групи потребители, а така също и оптимизиране на процедурите за информиране на пациентите и техните близки.

Научният труд завършва с **изводи**, които са естествено заключение на получените резултати и тяхната интерпретация. От изключително значение е спешните отделения да отговарят на нарастващите потребности от спешна помощ по отношение на структурата, стандартните оперативни процедури, алгоритмите за действие и ресурсното осигуряване на дейността. Необходимо е да се подобри вътреболничната координация с останалите болнични звена за осигуряването на по-ефикасна консултантска помощ. Необходимо е да се изработят и внедрят в практиката стандартни оперативни процедури за дейността на СО при извънредни ситуации – бедствия, аварии и кризи.

Въз основа на това д-р Атлиев формулира редица конкретни **препоръки**, насочени към институции, имащи отношение към дейностите за подобряване на спешната помощ – Министерство на здравеопазване, Регионалните здравни инспекции и Лечебните заведения. Практическото реализиране на препоръките е възможно при наличие на добра организация, управление и ефективно сътрудничество между заинтересованите страни.

НАУЧНИ ПРИНОСИ И ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Прецизните проучвания на докторанта са солидна база за формулираните от него приноси. Установени са зависимости и закономерности, които обогатяват познанията по проблема и могат успешно да бъдат използвани както в практиката, така и като отправна точка за бъдещи научни изследвания.

Приносите са групирани в две основни направления:

Научно-теоретични:

- Формулирани са основните предизвикателства пред дейността на спешните отделения в България.
- Изведени са водещите фактори, предизвикващи физическото и психическо пренатоварване на спешните медици.
- Направена е цялостна медико-социална характеристика на пациентите, преминаващи през отделението по Спешна медицина.
- Предложен е алгоритъм за повишаване готовността на спешните медици за реакция при извънредни ситуации.

Научно-практически

- Доказана е ефективността на „триажа“ за своевременно регулиране на потока пациенти според техните потребности и спешност на състоянието им.
- Разработен и внедрен в практиката е инструментариум за оценка на удовлетвореността на пациента, което осигурява тяхното активно участие в оптимизацията на дейността на отделението.
- Разработени и внедрени са план-разписания за провеждане на следдипломно теоретично обучение и практически занятия със спешните медици, които да ги подготвят за посрещане на предизвикателствата и адекватна реакция при инциденти с масовост на пострадалите и извънредни ситуации - бедствия, аварии и кризи.

АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ТРУДА

Авторефератът (53 стр.) по структура и съдържание отговаря на изискванията и отразява основните резултати, получени при изпълнението на поставената цел и задачи. Във връзка с дисертационния труд са представени четири (една под печат) научни статии и две научни съобщения. В четири от научните разработки докторанта е първи автор. Публикациите свързани с дисертационния труд, третират някои от централните проблеми залегнали в

основата на изследването, като го допълват и доразвиват. Три от публикациите са отпечатани в международни списания. Това от своя страна е осигурило по-широк обществен достъп до получените резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на д-р Атлиев се отличава с професионално ниво на извършените научни изследвания. Постигнатите съществени резултати и изведените приноси са доказателство за познаване същността на темата и прецизно подбраната методика. Чрез своя труд докторант Кирил Атлиев се представя като опитен изследовател, способен да разработва, анализира и обобщава научна проблематика.

Поради гореизложеното считам, че рецензираният дисертационен труд отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото приложение.

Давам своята **положителна оценка** и убедено подкрепям присъждането на образователната и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Спешна медицина“, направление „Медицина“ на д-р Кирил Тодоров Атлиев.

17.10.2019 г.

Рецензент:.....

/проф. д-р М. Семерджијева, дм/